

Ese detroi orii in septembra: Mercuri-a,
Vineri-a si Duminica, candu o cota in-
regi, candu numai dijumetate, adeca dupa
momentul impregiurilor.

Pretiul de prenumeratiiune:

pentru Austria:	8 fl. v. a.
" anu intregu "	4 fl. " "
" dijumetate de anu "	2 fl. " "
" patrariu "	4 fl. " "
pentru România si strainitate:	
" anu intregu "	16 fl. v. a.
" dijumetate de anu "	8 fl. " "
" patrariu "	4 fl. " "

Invitare de prenumeratiiune

,,ALBINA“

Cu 1 aprilie st. v. incepem alu II patrariu de
anu, deci deschidem prenumeratiiuni noue.

Pretiul de prenumeratiiune pent. Austria

pre unu anu intregu 8 fl. v. a.
" 1/2 de anu 4 fl. v. a.
" 1/4 " 2 fl. v. a.

pentru România si strainitate
pre unu anu intregu 16 fl. v. a.
" 1/2 de anu 8 fl. v. a.
" 1/4 " 4 fl. v. a.

Redactiunea.

Viena 5/17 aprile 1869.

Dominica trecuta România si lumea rom, cat. avu serbatore rara, fuse diu'a in care Pontificele Piu IX imprimu anulu alu 50 alu preotsei sale. Acestu evimentu si-are importantia sa politica, si daca numai acum'a ne ocupam de densulu, cau'a e că trebuiramu se-i asceptamai antaiu decurgerea pentru ca se-i potem vedé splendore.

Este traditiunea Romei a domnului lumea. Traditiunea remane neclatita, chiar si candu acea cetate eterna se vede constrinsa a-si schimbă medilöcele de domnire.

Medilocul antaiu d'a domni, i-a fostu arm'a, si trimise legiunile sale in tôte partile lumiei, ca se le supuna pre tôte partile Senatului. Asì a fostu, tôte s'au supusu; si intrég'a lume cunoscuta pre atunci ni infatisia o singura monarchia, era locul monarcului (a unui monarcu absolutist) lu tienea Senatulu. Inse la Constantinopole se radică curundu unu nou centru politicu prin impartirea imperiului romanu in döue, România scade, germanii o nelinicescu, legiunile ei ajungu batute prin provincie.

Candu legiunile ei fura batute, — dice unu scriotoriu nemtiescu — atunci România trimise prin provincii dogmele sale. Asì este. Acestu nou modu de domnire a datu erasi satisfacere superbei traditiuni. Dogmele cucerira tôte provinciele cate le cunoseea civilisatiunea de atunci, si astfelu România ajunse denou in capulu lumiei. Inse Constantinopolei se vin' erasi rol'a d'a-si radică capulu contra acestei monarchii, si apoi (totu dupa rondulu si procedur'a de mai nainte) venira germanii a o neliniscí prin dogmele loru luterane scl.

Aceste döue epoce mari de domnifa le-a traitu România. Astadi, că epoca a döua anca nu s'a sfarsitu, se gasesce in stadiul neliniscirilor, este in decadintia.

Splendore de domineca, spresiunea poterii actuale a Ponteficelui, a observato numai lumea catolica, pentru cea lalta lume culta trecu nebogata in socotintia. Sunt cateva secole, asemenea serbare in România ar fi trasu a supra-si atentiunea tuturor popóralor lumei, dar acum mersera cu gratulatiunile si donurile loru numai cateva popóra si cati-va monarchi, caici numai cateva mai sunt in dependintia de la România.

Beautitudinea Sa Piu IX si-da tota trud'a a satisface traditiunei romane. Densulu conchiamala conciliu ecumenic pe toti crestinii, de curundu se adresa catra 70 de episcopi din beserică orientala, dupa ce patriarchii or. refusara

o invitatiune ce li venise in modu absolutisticu, adeca fora contielegere prealabila cu densii in privint'a terminului si locului pentru conciliu.

Inse feliuritele confessiuni crestine, din feliurite motive nu primescu acésta invitare. In essentia, motivulu principale e că multi crestini se temu, nu cunova. România se faca erasi din investiatur'a lui Cristosu unu medilocu spre domnfa lumésca, ei acésta investiatura se fie si se renana numai calea santa spre mantuirea sufletesea.

Atat'a, din acésta cauza, apartiene politicei, apartiene la miscaminte de civilisatiune si de cultura a popóralor, deci despre atat'a era detorintia nostra se luamu notitia. In cea lalta parte a causei, carea se referesce la cestiuni confesiunali si teologice, pén'a nostra n'are ce intrá.

Acum vine intrebarea, carea este pusetiunea nostra a romanilor fatia cu traditiunea Romei d'a domni lumea? Mai antiertiu, la momentul poetului italiano Dante, d. Vegezzi-Ruscalla ilustrulu siu alu natiunei itale si romane, vorbindu in numele romanilor dicea că noi iubim România, caici suntemu fiili Romei, nu a Romei papale ei a celei pagane.

Neci pote fi altmintre, o iubim cu mam'a nostra, era traditiunea ei este santa pentru noi. In amórea nostra neci ne induoim că asta traditiune nu si va capeta erasi satisfacere, caici fratele mintele cari se-lu naltie, este ele in fruntea popóralor, dominindu prin cultur'a si prin superioritatea sa intelectuala. Dar spre acésta se recere ca poporul Italiei se ajunga elu insusi domnul România, fiindu că numai din România se pote domni lumea, precum ni spune esperintia istorica, vechia de mai bine de döua mihi de ani. Elu va ajunge domnul, candu se va sfarsi — nu preste multu — epoca domnirei lumesci a papatului. De asta noua epoca se vor bucurá nu numai italianii, dar si beserică catolica, pentru carea poterea lumésca e numai dauna, caici vede din istoria cumea mai multi papi erau santi mai nainte, pana ce nu aveau potere lumésca.

Buda-Pesta, 16 aprile.

(u) (Revista d'iaristica.) Alegerile pentru dieci' pestana s'au finit, cu exceptiunea aloru cateva cercuri, in cari au se se intempe numai dupa intrunirea dietei. Atentiu-ne intregei d'iaristice magiare este atentita asupra cercului de onore a Romanilor, asupra Lugosului, carele si-are de candidatu pe renumitulu anteluptatoru national Dr. Alessandro Mocioni. D'iariele magiare afirma, că candidatul nostru national n'are nici unu trecutu, pre candu Szende alias Frummer, posiede unu trecutu splendidu si plinu de proble cele mai patriotice. Fatia de aceste afirami tendoniose, ajunga a revocá in memorie contrarilor nostri diu'a de 24 novembre, a cea di pururea memorabila, in carea si-a elutatu tenerulu nostru atletu stim'a si amórea intregei natiuni si respectulu strainilor. Acestu trecutu scurtu, dar prè splendidu, este de ajunsu se intunece splendorea unui Frummer, si se animeze si pe celu mai amortitul romanu, ca se-si puna increderea in celu ce s'a luptat pentru existintia nostra nationala! La lupta deci bravilor Romanil „uniti-ve in cugetu, uniti-ve 'n simtiri,” caici numai asiéveti poté reesi invingatori cu candidatulu vostru Dr. Alessandro Mocioni!

Deák (tat'a dualismului) este timbrat

de Erostratele Ungariei. Föia Kossuthiana „Magyar Ujság” aduce astazi in frunte epistol'a lui Ujházy (fostulu contracandidatu alui Deák) adresata catra Irányi in carea multismindu pentru increderea cetatienilor pestani, nu se potu retine a nu face o critica aspra si vatematória personei lui Deák. Vorbele lui Széchenyi (la cari tienu magiarii eu atata ardore), „Ungaria n'a fostu, ci va fi!” le aplică Ujházy la Deák dicendum: Deák a fostu, inse nu va mai fi! nici nu trebuie se fia acel'a, carele cu gloria saerostratica a nemicitu capitulu libertati, si a constitutiunei!

Ludvigh ne face in „Hon” comunisti, si insusirea acésta nobila o deduce de la strabu-nii nostri romani. „Este cunoșcutu, dice Ludvigh, că Cesarii romani distribuau pamanturi ostasilor, si traditiunea acésta conturba si astazi mintea romanilor s. a. Asì se pare, că „barbarii moderni” nu mai au ce scorni in contra nostra, si din cauza acésta arunca in capulu nostru caracteristica loru, atribuindu-ne acele medilöce condemnabile, de cari se folosira densii la alegerile trecute. Nu scimus nici unu deputatu nationalu care ar fi promis alegatorilor sei, că liva impartiti pust'a cutarui si cutarui domnu de pamant.

Totu cu astfelu de insinuatiuni ne intalnim si in „Hazánk”. Anume nu i place lui Hazánk, că pe Albin'a citescu si oficirii romani, cari se asta prin cutare orasius din Ungaria. „Nu scimus — dice Hazánk — că are regimul (!) cunoștința despre aceea, că „Albin'a” se imparte gratis pe la regimentulu romanescu din Komárom, că din aceea (Albina) nu se vor adapá ostasii cu principie pentru judecata, că „Albin'a” scimus cu posibilitatea romani, si déca o primescă cîineva din cestiunatulu regimentu, acel'a a buna séma că-o solvesc;*) dar aceea nu o pote negá nici unu „barbaru modernu”, că diurnalele loru se imparta cu sutele gratis pe la ostasi — bagu séma: se se adape cu principie patriotic! Mai pe urma vom ajunge acolo, că cine va cutesi se citesea diurnalul romanu — pe banii sei proprii — va fi incatenat. Tôte sunt posibile in constitutionalismulu magiaru!

Cernăuti, 25 martiu.

Aplicarea limbei romane in scôle.

Lumea romana se mira si vecinii nostri din Galicia, precum fecera buna óra pe urm'a serbarii asiá-numite a lui Schiller, au placerea, de a ne satirisá, că in Bucovina, tiér'a cea mai departata de Viena si dintre tôte provinciele devenita ce mai tardiu sub regimulu Austriei, limb'a germana prinse radecina si se lati asiá de multu in plasele intelectuale nationale. Pentru cei de pre aiurea pote se fie faptulu acestu unu lucru de mirare si insusi unu obiectu de satira, noi inse, cari suntemu in tiéra si scimus mesurele fortiate spre latirea limbii nemtiesci, cugetámu, că lucrul nu e de mirare, si nici unu obiectu demn de satira, ci mai multu de compatimire.

Dupa ocuparea tierii in anulu 1777 si luarea bunurilor episopicei, monastirilor si inesi ale bisericelor parochiale in administratiune publica sub numele fondului religiunariu, se instituia pe la anulu 1786 in Cernăuti si Sucéva döue scôle normale, era in Sirete, Campulungu, Radauti, Cotimanu si Vasau scôle triviale, tôte aceste sub nume de scôle romanesci, si precum diceau pe atunci scôle moldovenesci. Vr'o döuedieci de ani, ce e dreptu, erau acele scôle si cele latte, ce se mai fecera in unele comune, asiediate cu invetatori romani si invetamentulu se impartasiá in limb'a natuinala romana, si numai alaturarea se invetá si ceva nemtiesce. Dupa subordinarea Bucovinei inse sub administratiunea

Prenumeratiiile se facula toti dd. corespondinti a-i nostri, si d'adreptulu la Redacția in Josefstadt, Lange gasse Nr. 43, unde suntu a se adresá si corespondintele, ce presesu Redactiunea, administratiunea se speditur' acate vor nefrancate, nu se vor primi, era cele anonime nu se vor publica.

Pentru anunç si alte comunicatiuni de interesu privat — se responde este 7 cr. de linie repetabile — se faca cu pretin scadutu. Pretiul timbrului dateștor. pent. una data, se antecipa.

ALBINA.

Anul IV — Nr. 36.

Viena, domineca 6 / 18 aprile 1869.

provinciala din Leovu (Lemberg) in anulu 1817 si introducerea asiediamantului de scôle nemtiescu (politische Schulverfassung der deutschen Schulen), devenindu scôlele sub inspectiunea consistoriului rom. cat. din Leovu, se prefacura acele scôle romanesci in scôle nemtiesci, posturile de invetatori se inlocuau totu cu individi de confesiunea rom. catol. si totu invetamentului luă colorea de invetamentu nemtiescu. Numai unde si unde, daca invetatoriulu scia ceva romanesc, se invetá putien a cetei romanesc din bucovna cea vechia tiparita in Buda si inca mai putien a scrié. Cine voia a sci mai multu, de catu acésta, trebuia dupa finirea anilor de scôla, se invetie privatu, daca avea ocazie si medilöce, era de nu, tota literatur'a romanesc o incheia cu biéta bucovna, caci in scôlele normale trebuia se se chinuiesca numai cu nemtiesca.

In gimnasiulu din Cernăuti, creatu pe la anulu 1814 si in cursulu de filosofia deschis de la anulu 1820 catre ambe institute, precum ceteri in uricele respective, fura create pentru tineretulu natuinal, indata de la inceputu stete lucrul inca mai mahoniu. In aceste institute nici vorba nu era de limb'a nationala. Ba ce e inca mai durerosu, insasi religiunea si esortele pentru junimea gr. or. romana, se propuneau in limb'a nemtiesca, totu acestea dupa instructiunile ordinatiunilor din Leovu.

Dupa inchiderea scôlei clericale in anulu 1817 in carea se propuneau obiectele teologice in limb'a romana, se deschise in anulu 1826 in Cernăuti institutulu teologicu dupa sistem'a generala din Austria: dura niciunala, ci totu obiectele se propuneau parte in limb'a latina, parte in limb'a germana, after de uniculu obiectualu invetaturei pastorale.

Judece acum veri-cine, daca totu acele mesure nu au fostu calificate, de a produce efecte, cari nu se potu numi altfel, de catu frupte de mesure germanisatorice. Nu potem negá, că si monitiorii din partea carturariilor seu mai bine dicendum bucherilor nostri natuinali, de a imita portulu, datine, cuvinte si limbe straine, inlesni multu opulu de germanisare prin latirea limbii nemtiesci in tiéra.

Anulu 1848 care in milioane de europeeni descepta conștiința de sine, adeca conștiința drepturilor si demnitati de omu, era intre popora ideia de natuinalitate, tredzi si pre romanii din Bucovina, pre unu adeca din somnulu letargici, era pre altii din ametiela retaciorei in cultura. In o petitiune generala se ceru infinitarea unei catedre publice pentru limb'a si literatur'a romana in Cernăuti si aplicarea limbii natuionale in scôlele poporale. Asta se concedese; si catedra mentionata se occupa de Aruncu Pumnulu, era introducerea limbii natuionale in scôlele poporale, devenite in anulu 1845 sub inspectiunea consistoriului, se exceptul curendu, dupa ce cartile respective, compuse de Janoviciu si Andriejiciu, se tiparira. Amintim cu recunoștința si acésta, că pre santi sa parintele episopu Eugeniu Haican, recunoscenda in dreptatirea si necesitatea limbii romane pentru cultur'a clericala, deta in anulu 1848 ordinatiunea, dreptu care in institutulu teologicu tôte obiectele se propunu in limb'a natuinala. E de rechipscutu si acésta, că venerabilulu consistoriu, in anii urmatori puse multa silintia, de a inmulti scôlele natuinala, gr. or. si a cultivá invetatori buni pentru ele. Asì numera Bucovina in Cernăuti si in Sirete döue scôle normale, era prin comunele rurale la 120 de scôle triviale si unu cursu preparandulu, afara de cele döue scôle normale si vr'o 15 scôle triviale, ce stau sub inspectiunea organelor rom. cat. Pentru cultur'a natuinala romana se deschise in anulu 1860 in Sucéva unu gimnasiu superior, era in anulu 1862 in Cernăuti o scôla reala superioara, ambe institute cu spesile fonduri

*) Reflessiunile noastre vor urma in situ nr. căci acum n'avem spatiu. Red.

lui religiunariu, cu carapătul confesiunale gr. or. și asiediante cu invetitori naționali de confesiunea gr. or. Dorere înse, că încă și pana acum, posturile de invetitori sunt ocupate de straini, cari se folosesc la prepuneri de limbă germană, de ora ce candidații naționali subvenționati cu stipendie din fondul religiunarii încă și pana astăzi nu vinu de la Viena cu atestatele de calificare, ca se-si ocupă posturile de profesori.

Potemu afirma spre lînscirea conaționalilor nostri de prin cele lalte tieri românesci, că de la anul 1848 în cîci nu numai conștiința de sine națională în poporul unea din Bucovina s'a desceptuat, ci și cultul limbii naționale romane a devenit obiectul principale de amărte si de îngrijire în scîle, în reunii și în viața familiară. Cu totă acestea trebuie să însemnăm, că limbă română, ca limbă tierii, nu ocupă încă în scîle publice acela locu, care i compete după principiile de drept și după decisiunea articulului 19 din legea fundamentală de statu. În gimnasiul superior din Cernăuti, creatu din la începutu din banii fondului religiunarii gr. or. era de la anul 1822 susținutu din mediul celei statului, adecă din contribuția populației din tierra, încă și pana astăzi limbă română a admisă numai ca obiectu neobligatoriu și la propunerile invetitorilor din reînvierea gr. or., înse limbă propunativa din totă cele lalte obiecte este limbă nemțesca. Ce e dreptu, o parte însemnată a tineretului gimnasiale, mai cu săma pentru inundarea institutului acestuia cu galicieni, este de alte naționalități, care parte de junime după tienorea articulului 19 nu se poate constringe, de a face studiul în limbă română. Dara fiind că constringerea junimii romane, de a face studiul gimnasiale în limbă nemțesca contradice încă mai vederatul mențiunei legi fundamentale de statu, de ora ce limbă nemțesca nu e limbă tierii, ci după cum vedîramu mai nainte, numai o limbă comunala în Bucovina; și în gimnasiul din Cernăuti și ca se se introduce ca limbă propunativa limbă română, și pentru scolarimea neromană se se deschidă clase par-

“Pe candu reînvețamă noi națională celu teren cu limbă nostra națională în scîle publice, ce i compete ei ca limbă tierii după dreptul naturală si positivu, nu potemu trece cu videre si unele semne, care ne facu a crede, că organele ideei de germanisare se cugetă mereu, de a ne mai angustă si din terenul, ce-lu ocupa limbă română de jure, de lege et de facto si pana acum. Procedură in unele direptiuni cu gimnasiul din Suceava și acolă reală din Cernăuti, pentru cari institute susținute din fondul religiunarii e desemnată de propunetiva limbă română, ne cam interesce în presupunere. Credeam înse cu mai mare securitate, că venerabilul consistoriu, fiindu consciu pe o parte de indreptările legale ale acestor institute gr. or. naționale, era de alta parte de respundătatea sa referitoră la aperarea intereselor vitale ale diocesei, nu se va dă abatutu din cale, fie în cercarile aceleia catu de amagitorie.

Este alta, la care se cuvine a trage atenția poporului și mai cu săma a intelectiei noastre naționale. Scîlele poporale stăteră adecă pana acum sub inspectiunea protopresviterilor și în instantă a dôuă a Consistoriului, și veri cine trebuie să recunoască cu multiamire, că atât parintii protopresbiteri, catu și venerabilul consistoriu erau îngrițiti de cultură limbei naționale în aceste scîle și de conservarea caracterului loru național intră totă agendele de scîla. Acum înse pe urmă legilor mai nouă, scîlele poporale, ce nu vor ramană de caracteru confesiunale, vor se trăca sub privighiare inspectoratelor locale și districtuale, era în instantă a tria a inspectoratului de tierra, care corporațiuni parte se vor alege, parte se vor denumi după modalitățile provediute. Acum dă e de încordat totă poterile naționale, morale ca în aceste corpuri de inspectiune se se aléga preutii și mireni activi și dedicati intereselor naționale. Acum e veghiat, ca tratarea agendelor scolare se fie națională, precum a fostu mai nainte, și ca invetitorii în limbă națională să nu se uferă, ci în scîle rurale se remangă și mai departe limbă comună, limbă de invetitura. Apărău în fine la conștiința și simțul națională altă invetitorilor, ca se nu căute a se recomandă prin chinuirea pruncilor cu limbă germană, ci se se recomande prin o cultură a

tineretului, ce corespunde individualitatii naționale a poporului, în care cadiu vor potă contă totdeună pe recunoștință și remunerație asemenea celeia, de carea s'a bucurat în viață și după moarte modelul unui invetitor bunu. — Aruncă Pumnulu.

Aradu, 10 aprilie.

(Despre ocuparea postului de comite supremu în Aradu și Congregatiunea comitatensă.) De unu timpu în cîci face mare sensație la noi faimă respandita de „Neue Temes. Zeit.“ că regimul unguresc ar avea intențiea a pune destinele comitatului nostru în manile faimosului vicecomite temisörenu Sig. Ormos. Suntemu securi că realizarea faimii acesteia ar nemici si putenă popularitate ce o mai are regimul actualu în cotelu nostru. Însași făia unguresc de aci „Alföld“ demuestra că atare denumire nu poate multiamici pe una națione si neci pe-o partida politica, era guvernul trebue se se intereseze de opinia publică de acolo, unde si trimite pre mandatarii sei, trebuie se-si aléga persoane ce sunt placute, chiar dacă aceste persoane nu s'ar gasi între aderintii necondiționati ai guvernului, ci ar fi avisat a si le castigă între alte partite; — celu puten, noi asi e precepem prasseea constituțională si asi e vedemul aplicata în tierile ce sunt în adeveru constituționale. La noi înse, denumirea lui Ormos nu poate multiamici pe nimene, nu pe stangaci, pentru că li-e d'ajunsu se scie că Ormos a fostu si e sufletul si corifeul celu mai ageru a deakistilor temesieni; pe deakisti nu, pentru că densii se temu că atunci nepotismul ardeveni în floribus în cotelu nostru, avându Ormos aici multime de consangeni aplicati la oficie; pe romani in neci într'unu casu, căci eunoscu pe Ormos din comitatul Temisiului, unde asisdere romanii facu majoritatea, totusi s'au portatu catra densii cu multa nedreptate atatu în reprezentanța comitatului catu si la oficie; — desclinitu si-dorescu unu comite supremu romanu. Atâtă e pe scurtu inteleșul cuvințelor lui „Alföld“. O daca am potă se fiu ou ung.: „Punere a înțestă, contielegere, noi dieomu casă densii: „Nu ni trebue Ormos, cum nu ni trebuesce peccatul; Ddieu se ne ferescă!“

Congregatiunea nostra cottensa se începă în 7 l. c. Din capulu locului voiu se amintescu că membrii romani din comitetu s'au infăsiat în numeru forte însemnatu ce avemu de multiamici energiei conductorilor nostri cari prevediendu importantă decisiunilor ce se vor aduce aici, încă de timpură rogara pe toti membrii romani a veni nesmintit la congregatiune. Adunarea e deschise vicecomitele primari prin una cuventare intretiesuta de laude supra maturitatei politice a cetățenilor dovedite la trecutile alegeri de alegati dietali, mai fece complimente comitetului central alegatoriu, sprimendu-si în fine bucuria d'a se potă numi presedintele unui atare comitetu.

La ordinea dileyi a fostu substituirea directorilor deveniti alegati dietali. Obiectul acestă dete ansa la desbateri infocate. Romanii se luptau ca leii, căci se convinseră că unguri si nisice romani proditi, contra decisiunei aduse într'o congregatiune premergătoare, acum pledeză pentru alegati formalii si nu pentru substituiri provisorice. Va se dica, Unguri respectă si pactele si decisiunile oblegatorie numai pana cindu vedu că sunt contra intereselor romane. Protestele si provocările romanilor la decisiuni, fura indaru, majoritatea deakistilor din comitetu puse alegerea vicecomitelui la votu si reesi cu candidatul seu G. C. contra candidatului romanilor d. Missiciu.

In cauza alegerii amplioatilor inferiori municipali tienă d. Ioanu P. Desseanu o vorbire scurta dar forte nimerita. Fora crutare săbici procedură arbitrară si nejustă a comitetului cottensu cu majoritatea deakista; i spuse că desconsidera cu totulu dreptele pretensiuni, interesu si dorințe ale naționei romane carea face majoritatea cea mare a locuitorilor comitatului nostru, si incheia cu urmatoreea dechiratiune solenă: dupace avemu informații positive că partită ce formează majoritatea acesei adunari si în privința substituirilor urmatorei si-a statoritu nainte unu planu, care asemenea sta în contrastu cu dorințele si interesele noastre în specie, si cu interesele ad-

ministratiunii comitatense în genere, — deci noi, cei de unu principiu, la alegerile următoare ce stau la ordinea dileyi *nu vom participa*.

Se intielege că a fostu mare uimirea paralitorilor deakisti după audiulu cuventarii acesei. Catu va timpu stetera impetriri si nu sciura ce se respunda. Dupa ce se reculaseră mereu, apăca cuventul vicecomitele Nagy Sándor si marturisindu că dechiratiunea antevorbitorului i-a ampliat anima de amaratiune, desaproba atare procedura prin carea minoritatea se retragea fora lupta de pe terenul activitatii. Densulu dice la fine că ie cu dorere spre scientia dechiratiunea lui Ioan Popoviciu Desseanu.

Unu altu magiaru Török Gábor protestă contra procedurei partitei romane naționale, de ora ce la imprimirea posturilor nu se poate consideră naționalitatea. (Pră bine, am dice noi, candu n'am vedé că ungurii consideră pururea numai naționalitatea loru, chiar si candu densii nu posiedu barbatii de ceva treba, mai vertosu în cotelu nostru).

Kopcsányi, magiaru, recunoscă în comitatul numai o națione politică, (adecă pe cea magiară). Protestă contra incercarilor d'a face din cestioni personală cestioni naționali cu scopu d'a turbură intelegeră bună. Dsa e de parere că la alegeri nu se poate lăua de directiva naționalitatea ci totdeauna calificatiunea individualui, si dice că astă s'a practicat în trecut la compunerea comitetului comitatensu (?). Dechiratiunea lui P. Desseanu o numescă esfusul despusetii personale.

Lui Tabajdi încă nu-i place dechiratiunea dlui Desseanu, si dice că momentulu nu a fostu bine alesu. Doresce ca protocolarimente se se iee notitia despre dechiratiune, si totodata se se dee acolo spresiune parerei de reu.

Aici ie cuventul dlu Lazaru Jonescu si restornandu sofismele antevorbitorilor magiar, se alatura intră totă dechiratiunei lui I. P. Desseanu; accentuă mai departe cu rezoluție că unitatea națională pomenita de Kopcsányi nu e adeveru, căci romanii numai ca romani au dreptul a pretinde respectarea intereseelor loru, atâtă la imprimirea posturilor constitutiunii catu îl este despusestii constiutuionale, — si nu ca unguri. Romanii privescă cu indignație la nedreptatirile ce li se facu numai din cauza că nu sunt in proporție drăptă representati in comitetul comitatensu.

In fine a mai respunsu d. I. P. Desseanu la mistificările facute din partea ungurilor dechiratiunei sale. Dice că-i parc reu că n'a fostu bine inteleșu, dar nu e vină lui, si de că totusi dumelor se facu a nu-lu pricepe pe romanu, încă bine, responsabilitatea pentru urmari nu va căde pe romani. Interese personali nu s'au vediutu a fi fostu motivul procedurăi romanilor, ci din contra alegătorii vicecomitelui de ieri contra vointiei si dorinței romanilor arăta interese personali pe partea ungurilor, căci alegandu unu individu roman de vicecomite despre care sciu că romanilor — nu li trebue, prin faptă acăstă n'a satisfacutu pretensiunile romanilor, ci mai multu le-au insultat. Deci li spune stepanitorilor nostri se nu se supere cindu vedu că romanii nu voiescă se ie parte la afacerea ce unguri o numescă constituțională, carea înse intrădeveru nu e alta de catu o octroare din partea majoritatii maestrătate, o octroare impusa majoritatii adeverate. Încheia apoi cu urmatorele cuvinte: „Dee Ddieu ca astfel de proceduri se nu fie spre stricatiunea intereseelor patriei si a naționei.“

Presedintele dechiră după acestea că de ora ce în obiectul acestă nu se poate aduce rezoluție, dispută se se precurme, si provoacă comitetul a se apucă de substituiri, — la ce romanii in corpore parasescă sală comitatului!

Curtius.

Episode de la primă alegere de alegatu din 18 martiu a. c. inceputa in Lugosiu, dar dissolvata.

Pana cindu intre șmenii cei curati la sufletu, in dilele premergătorie alegători se facă combinaționile potrivite cum se se adune alegătorii de alegatu, cum se se posteze în locul de alegere, ca comportarea loru se nu prejudiceze simțului celu bunu de o comportare modestă cindu au se se arete in publicu; — pana atunci șmenii reîntie, șmenii intunere-

cului si ai reactiunii, cu unu cuventu servii absolutismului fauriu in ascunsu planurile cele mai infernali, cu cari se lovăsca publicu in simțul celu mai delicat, dicemu in simțul de dreptate.

Precum s'a potutu vedé din publicarile facute prin foi periodice, alegatorii cercului Lugosiu se desbinara pentru aducere in dône tabere, adecă: in taberă Mocioniana națională română, si cea Szendeiană; pentru cea d'antaia erau, rotundu socotindu 1000 de alegători eschisiv romani, era pentru a două erau, rotundu luandu, 600 de alegători, in partea preponderantă totu neromanii: adecă magari, (in catu se tienă de atari) nemțio-magari, ovrei toti pana la unul, si cati va romani escortati si pressati.

Vrendu cesti din urmă, si cu ocazia acestei alegeri de alegatu a-si intară si mai bine suprematia, ce o dă astăzi totu ce se dice magiaru si magiarisatu, ci se numira pre sine partidă guvernamentală.

Partidă Mocioniana, secură de reesirea cu candidatul seu, nu încordă, nu fortă nemica, ci linisită, după cum este romanul de la natură (de multe ori spre pagubă lui) acceptă diu'a alegerei redimandu-se pre scutul ce i-lu garantă legea; dar nu asiă szendeistii, ce-si luara arecul guvernamentalu.

Acestia din capulu locului esira naintea presedintelui comisiunii alegătorie Andrei Podhraczky cu provocarea, ca densulu nu numai in locul de alegere se posteze potere militară, ci patrulele de ulani c. r. se le trimite delocu in diu'a de alegere afară la tertiile cei mai extremi ai otarului Logosiu, si acolo ulanii se intrebă pe alegători intrandu in otarul Lugosiu, că cu care partidă tienă, si apoi astfelu, după cum se vor fi dechirăt alegătorii pentru Mocioni său pentru Szende, asiă se fie escortati intr'una tabera său înaltă; firescă că erau îngrițiti de partidă Szendeiana, (carea tienendu-se de guvernamentală, avea la dispozitunea ei pre toti oficiantii cercuialii si pe persecutorii de hoti) — ca la intențirea alegătorilor cu ulanii c. r. domnii oficianti de cercu se spuna ulanilor, că in case tabera se duca pe alegători, dar si ulanii de naționă mai băi poartă si stăndu sub comandă colonelului din locu, cel'a ce este gineră de făta a dlui vicecomite primariu a comitetului, pre langa aceea, după cum mi s'a referat, prin doi poleci din locu, partizani de ai lui Szende, sumutati intr'acolo, că romanii tienă cu muscalii, si vrea se aduca pre muscalu in tierra; poti cugetă, amate cetitoriu, in ce tabera aveau se duca ulanii insisi, ca partizani ai lui Szende, pre bietii romani alegători.

Dési presupunem cu firmitate că dlu presedintele Podhraczky, ca insusi partizanu alui Szende, foră de nici o sfîrșita de lege, pră bucurosu ar si implitu acăsta dorintă a partizanilor sei, totusi ni se pare că la stata temeritate n'a cucerit a se rezolvă comandanțele ulanilor, ca se dea milită spre dispozitii si afară de actul alegătorii, care voia inse in mesură cea mai mare se implini partizanilor Szendeisti in diu'a si locul de alegere; dar mai nainte de ce am descris comportarea ulanilor in diu'a si locul de alegere, se descriem cativa intrările alegătorilor in Lugosiu in 17 si 18 martiu.

Acăsta intrare era unu ce infioratoriu si ingrozitoriu pentru totu sufletul linisit; nu marim lucrul cindu facem cunoscute on. cestitoriu, că intrandu alegătorii din Lugosiu si din Bolduru in sér'a de 17 martiu in Lugosiu, si vediendu-se a fi acesti alegători de partidă Mocioniana, fură szendeistilor intre cari figură si judele opidului Lugosiu némtiu, cu numele Anton Mahr, si multime de oficianti comitatensi, si (eu intristare) si romanul Zenobi Bordanu, pana acolo a mersu, catu cu tortie aprinse s'a si purită a dă in fată bietilor alegători romani nearmati; si ce era mai multu, că preste astfelu de excese facute chiar de șmeni, cari sunt chiamati a stimă ordinea si legile, in diu'a acăstă nici că te potei vaieșă cuiva, pentru că acăstă o facea partidă ce se dice guvernamentală, pangerindu insemetatea cuventului guvernului, in modulu celu mai neomenosu.

Domnul bireu primariu Fejér din cercu Beghei, cu jurasorele seu Zahariás, inchise podul Balintului, inca de mercuri de manătă in 17 martiu, prin persecutori de hoti, intr'unu modu casă pentru lotrii de drumu, pentru ca nu cumva se trăca prestezelu podu alegători, cari se nu se insinueză lui, si apoi

elu se-i predece poterei armate spre escortare si acestu . . . . de drumu fu redicatu, numai dupa ce se protestă din partea Lugosienilor, la comitele supremu si la vice comite in modulu celu mai aprig; — éra in Costei si in Silh'a, in chipu de baricade erau espuse birturi provisorie, si vase cu rachiu pentru a imbaté pre bietii romani, si apoi asiá beti a-i pune pre cociele ce steteau gat'a pentru escortare in taber'a Szendeiana.

Ovreulu din comun'a Susani, din cerculu dlui bireu primariu Fejér, rescindu că cari sunt alegatorii de ablegatu, s'a pus si a imbaté pre acesti alegatori cu astfel de spriatuose, in catu densii n'au potutu veni pre cipioare la locul alegerei, ci fiind aci adusi pre cara, d'abié dupa 36 de óre s'au tredit.

Se vedemu portarea ulanilor c. r. in 18 martiu in locul alegerei. —

Candu sunara cele 9 óre, delocu vediu-

ramu, că in pregiurulu partidei mocioniane tóte stradele sunt inchise cu cordóne de ulani, cari aveau acea apriata misiune ca se sloboda de a esf din acésta partida pre ori-cine, dar de a intrá pre nimenea; si óre de ce acésta? éta: in partid'a szendeiana se afau si trei preozi gr. or. si doi uniti, iata-i cu numele: Traila Martinovits din Costei, Juon Lazarescu din Gruinu, Galiciu din Cutin'a, Ilie Paulescu din Silha, si celu din Valea-lunga, cei ce desférá septeman'a d'antaia a postului pasciloru, ei insisi erau cci mai flamendi de carnati si setosi de bere in taber'a szendeiana; — acesti preuti aveau missiunea de a veni cu o fatia de pocantia in partid'a romana Mocioniana, si a seduce de aci votisanti, caror'a apoi se li fie iertatu ori si candu a esf din taber'a mocioniana; dar acestu caleculu nu li successe, pentru că mocionistii vediendu cum sta lucrulu, degrabu mi ti-lu tutuira pre parintele Traila, dar ceia lalti preuti nici că avura curagiul de a se areta in partid'a mocioniana. —

Totu in acésta di, dlu bireu primariu Fejér, luandu-si titul'a de comissariu de politia, se postă in Lugosiu intr'unu locu pe strada Temisórei, cu o patrula de ulani, si aducendu-i-se scire, cumca pre drumulu de catra Silh'a spre Lugosiu vine unu numeru mare de alegatori Mocioniani, elu singuru demanda ulanilor cu cuvintele „Sturm! in carré“ in contra celor'a ce veniau ca partisani Mocioniani, si tristu lucru, că ulanii c. r. la acésta comanda alergara a supra ómeniloru nearmati, si-i springira cu poterea lanceloru, cei ce inse éra-si intrunindu-se, se adunara la tabera loru. —

Asemeneu potemu retacé si portarea judeului opidanu Anton Mahr, celu ce insisi gerendu-se de polizia locala, dar cu semnul partidei lui Szende in pelaria, si espusu de dlu bireu primariu Stoianu, inchise podulu din medilocul orasului, toemai atunci, candu de catra Satulu-Micu si Arendesci aveau se tréca 100 de alegatori in taber'a Mocioniana, si numai la repetitele provocari ale publicului romanu fu deschisa trecerea. —

Cum s'a asiediatu comisiunea votisatore in edificiul comitatului cu pórta incuata de catra partid'a mocioniana, éra deschisa de catra cea szendeiana, si ce se petrecu aci pana la dissolvarea alegerei, s'a mai publicatu in acésta fóia, inse aceea mai afiamu de lipsa a notificá, că dupa cum avemu atestatu la mana de la cei ce au vediutu, din escadronulu de ulani postati naintea ovreiloru arendasi de regale, soldatii unulu cate unulu se ducea sub pórta arendasiloru, si acolo se adapá cu bere si cu rachiu, si asiá nu este mirare că si atunci candu ca patrole separate intalniau vr'nu romanu singurelu, l'insultau, că este muscalu. — Dar mai neonoratoriu pentru starea militara se portara feciorii lui Marte atunci, candu bieii alegatori nearmati plecasera din piat'a mare preste podu catra casa. Aci nu lipsira domnia loru a se aruncá cu caii preste ómeni, si anumitu vrendu a trece unu ulanu bétu cu totulu, preste preotulu Puscanu din Ciresiu, acesta fu silitu a-lu apucá pre ulanu de soluia, dar bietulu soldatu dora pré adaptatu cu bere si cu rachiu, atatu de nesecuru siediusse pre calulu seu, catu numai decatu cadiù josu, remanendu lancea in man'a preotului, la ce ulanul cu mani compuse se adresă catra preotulu dicendu: „Gnädiger Herr! bitte Sie, geben Sie mir meine Waffe.“ —

Totu in acestu tumultu, standu intr'altu locu preotulu Ros'a din Leucusesci fora de a své cu cineva vre-o vorba, se siupuri a supr'a lui unu ulanu si-si indreptă sabi'a asupr'a ca-

pului lui, celu ce inse avu curagiul de a prin-de sabi'a cu man'a, si asiá a abate pericolul de la capu. — Tóte acestea nu fusera destule, ba din funte securu ni se raportédia, că in acésta di insusi dlu colonelul alu ulaniloru, in nendestulirea sa, că ulanii gregari in acésta persecutiune bagu de séma n'au atacatu celu putinu o gramada de romani, cu o iritatiiune nespresa se se fie expresu că la prossim'a alegere densulu va invetiá pre damele romane lugosiene exercitiulu militar, pre acele dame, cari cu o virtute démna de virtutea matroneiloru Romei vechie, nutriau si mariau zelul nationalu in diu'a de alegere; si tóte acestea le dice dlu colonelu in semnu de recunoscinta din partea dniei sale, pentru că si in carnavalul trecutu romanii Lugosiului pre dnia sa cu corpulu oficirescu in balurile loru pre bucurosos l'au vediutu, pana candu conlocuitori némtio-magiaru cu ocasiunea baluriloru, din propusu l'au ignoratu. —

Din cele pana aci aduse se pote vedé, pana la cata audacia ajunge una partida, candu se pune a si ea partida guvernamentalu, si i se lasa tóta poterea la dispusetiune, si este durerosu că atare partida cugetandu că-i este permisu a face cele mai ingrozitorie violari de lege, nu privesc la aceea, ce exemplu funestu dà ea publicului despre nerespectarea legilor, care nerespectare de legi vediend'o publiculu că mai antaiu se nasce in inim'a celoru ce sunt chiamati a stimá, si a sustiené legea, insisi administratorii legei devinu nestimati si desconsiderati in fat'a publicului, éra prin acésta se causédia guvernului perplesitate, si in capetu statului periclu. — Videant consules!!

Oravita, aprilie 1869.

On. Dnule redactoru! Intru adeveru nu sciamu de erá se ridu séu se me indignediu la cetirea famosului articlu scrisu de reverendisimulu Dnu M. Drehiciu si publicatu in nr. de 14 l. e., insirandu-se acolo meritele dlui ministru Gorove facia cu noi romanii. Intre altele dice Reverint'a Sa: „14 teneri i-a aplicat Gorove, cu o dotatiune frumosica, de telegrafisti“; si asta e o protectiune mare din partea dlu Ministru dupa parerea R. Sale. —

Eu sum eu totulu de alta parere, adeca: Nu a fostu nici o protectiune din partea dlu ministru la aplicarea teneriloru romanii la oficiul telegraficu, nu, căci densii numai dupa ce au avutu preparatiunile recerute au fostu denumiti, si densii au avutu dreptulu a pretinde si denumiti de órace sub acestu cumentu s'a deschisu cursulu telegraficu; apoi créda S. Sa că oficiulu acesta nu e nici unu institutu unde se mulgu oile grase ei dieu e unu oficiu forte greu, si amara e pannea castigata aci.

Nu vreau se le insiru ci numai cu unu exemplu vreau a ilustrá protectiunea si gratia dlu ministru facia cu tenerimea romana: Mi aduou bine a minte cum respinsse siefulu secțiunei telegrafice rogarea unui teneru romanu ca se-lu aplice la Pestă spre a poté totodata invetiá si drepturile, infruntandu-lu cu cuvintele dulci: „Nu potemu denumi atatia de o na-tionalitate intr'unu locu“ (bagu séma atunci erá numai trei romani acolo intre 95 de neroniani!) si bunulu protectoru, adeca d. ministru tramise pe romanulu in cotturile de sus ale Ungariei si aplică unu unguru aici, desf romanulu avé prioritata findu densulu mai nainte in locatiune. —

Acum'a Te intrebui Prè Santite Drehicie, óre aplicarea teneriloru romanii de telegrafisti séu ori la care oficiu, este „protectiune“ séu „gratia“?

Credi, că prin protectiunea si gratia a acésta ai vatematu onórea teneriloru nostri căci romanii in genere nu traescu si nu vreau se traescu din protectiunea ungurésca si nici nu pretindu alta de catu drepturile ce li competu loru, si déca li se dau acese apoi atunci e nici o gratia, ci numaidetorintia implinita.

Te rogu, ma Te provocu, rev. Dnule, a-Ti retrage cuventulu că „tenerimea romana e protesa de ministrulu Gorove“, căci chiar de ne-ar imbiá cu protectiunea sa, nu am primi o căci „Timeo Danaos et dona ferentes“.*)

Cincinatu.

* Gorove este alesu deputatu in cottulu Arva, prin urmare deakistii romani n'au ocasiunea d'a cercá se blame cu densulu pe poporul romanu.

Economia.

Ruinarea materiala a poporatiunei in Bucovina *)

Aici in tiéra nu e nici una comuna, in care se nu locuiésca cate doi trei gidi, ori ca propinatoi (birtari) ori ca negotiatori ori ca proprietari. Veri-ce ocupatiune ar fi avendu, ei sunt creduti de ómeni banosi. De aceea tieranulu nostru, de-lu ajunge veri-una nevoia, indata-lu vedi alergandu la densii, „ca se-si imprumute“, cum dice, „cate-va parale.“ Gidandul se folosesce de asta ocasiune pre catu numai se pote. Elu nu-i cere tieranului totudeun'a cameta banésca, ci adese ori pretinde cate-va mesure de pane séu cateva pagine de locu in zelogu.

La una invoiéla de acésta mi s'a intemplatu se fiu si eu de fatia, acum de curendu. Unu tieranu, neajungendu-i iernateculu, a imprumutatu de la propinotoriul din locu 20 fl. pana la 1 augustu a. c. sub conditiunea, ca se-i lase 27 de pagine de fenatie, ca se-si radice fenulu de pe densele la véra. Invoiéla asta s'a facutu in 1 a curinte; acel 20 fl. sunt luati asiá-dara pe cinci luni de dile. Fiindu că fenulu de pe cele 27 de pagine de locu, subtragendu-se spesele produptiunei face 10 fl. dupa pretiulu medilociu de aici, i se vine gidanul pana la terminul de 1 augustu in totalul totu 30 fl. Dara daca capeta elu pe 5 luni (de dile de la 20 fl. capitalu) 10 fl. cameta, i se vinu lui, totu pe acel'a-si timpu, de la 100 fl. cap. 50 fl. cameta dupa urmatórea proportiune: 20 : 10 = 100 : x (50), — éra dup' acésta laita proportiune 5 : 50 = 12 : x capeta elu de la 100 fl. pe unu anu de dile 120 fl. interese. Asta usura, cum se vede, e forte mare; cu tóte acestea tieranulu i s'a supus odata pentru că nu-lu ajungea capulu se faca combinatiunea de sus, a dou'a pentru că, dedat cu e, candu da de greu a grabi la jupanul Hersiu, neci nu gasiá, dupa combinariile sale, altu chipu de a-si procurá iernateculu, ce-i trebuiá.

S'a intemplatu de am naratu invoiéla asta intr'unu societate la una grupa de barbati, ce se compunea, dupa stare, parte din preoti, parte din invetitori, parte din deregatori. Intre densii se affa unulu, care ni spuse alt'a si a nume: Una veduva, trebuindu-i unu florenu, s'a dusu la propinotoriul din locu, ca se i-lu imprumute pe una luna de dile. Propinotoriul i l'a imprumutatu, cu adausulu, ca se-i dee 40 cr. venit. Femeia s'a intardisatu cu intorcerea imprumutului cu 1 luna si diumatate dupa terminu. Atunci i-a cerutu gidanul 2 fl. 54 cr. E naturalu, că femeia s'a miratu de asta pretensiune, nepotendu-si-o splicá. Prin intrevirea altor'a s'a invoitu gidanul in fine a-i lasá acei 54 cr. cerendu-i numai 2 fl., ce i-a si capetatu. — Pentru ce-lu ce cunoșce computul de usura, e evidinte, că gidanul pretindea cei 54 cr. ca procinte de la procintele lunare pentru florenulu imprumutatu.

Cametari'a inse, si fora pretensiunea crucerilor acelor'a, erá grosava; căci, daca platesce cine-va de la suta pe luna 40 de procinte, atunci trebuc se platésca de la aceea-si suma de anu 480 de procinte dupa proportiunea urmatórea 1 : 40 = 12 : x (480). Impartasitorulu casului acestuia ne-a asigurat, că analogie lui se repetiescu necontentu in comun'a sa.

E inse interesantu a sci si urmatórea procedura a gidaniloru de pe sate. Spre tóma, candu facu tieranii fenu, vedi ici colé pe fenatie ivindu-se cate unu caftanu gidovescu. Ce cauta elu in acele locuri? Cauta se capete capiti'a dc fenu cu 50 cr. bani gat'a séu cu un'a oca de rachiu; si o capeta. Fenulu adunatul astfelui ilu revinde tieraniloru primavéra, dara, se fiu crediutu, nu mai multu cu 50 cr. capiti'a, ci cu 2 pana la 3 fl. In acestu casu e luatul ferulu de la 50 cr. pe aceste sipte luni 1 fl. 50 cr. procinte, atunci i se vinu lui 300 fl. procinte de la 100 fl. cap. pe acel'a-si timpu, éra pe unu anu de dile aproape de 600 fl. procinte, asiá-dara nisce interese, de cari ti se rescóla perulu in versulu capulu.

In fine catu popusioiu cu saculu si cu traist'a, cate galitie, cate óue si alte menitisiuri din casa, intra la gidanii de pe sate pe anu cu pretiuri de nemica séu curatul numai pe rachiu, ast'a se subtrage vederii omului casi venitul, ce-lu au de pe lucrurile de pe

sub mana, (ce duce muiera fora scirea harbatului et vice versa, si servitorii fora scirea stepaniloru) caror'a li se perde urm'a la densii, cum li se perde celor'a ce intra in asiá numitele „Leaving-Houses“ din Londra.

Ce-lu mai ruinédia pe tieranulu nostru forte multu, e lips'a de spiritu de a crutiá in dilele cele bune pentru dilele cele rele. In Belgia si cu preferintia in localitatea Gandu chiar copiii de scóla sunt deprinside invetatori-rii loru la crutiare. Cine se se ocupă cu asta la noi, unde din lips'a ei cauta se suferim mai că in tota diu'a perderi insemnat? Asiu dice, că preozi si invetitori; căci ei sunt cei ce vinu in atingere continua cu tieranii; dura ce folosu: mai antaiu ar trebui se fia ei insisi esemplu de crutiare, pentru ca se pote fi cuventul loru instructiv si convingatoriu pentru cei ce ar avea se-i deprinda la densa. —

Fantana-Alba, in aprilie.

VARIETATI.

= Invitat. Procedur'a civile d'impreuna cu ambele ordinatiuni ministeriale, emise in privint'a introducerii si aplicarei acestei proceduri la executiunile cambiali, tradusa de dr. Iosifu Gallu, v. notariu la tabl'a r. u. septembrale din Pest'a, se afla sub tipariu, si celu multu pana la finea lui aprilie se va poté predá prenumerantiloru. Opulu intregu va consta din 13—14 côle de tipariu, si va contine la capetu si o terminologia scurta spre orientare mai usiéra. Pretilu de prenumeratiune e 1 florinu pentru unu exemplar; dupa 10 exemplarile se dă rabatu. Banii de prenumeratiune sunt a se tramite numitului editoriu de a dreptulu, sub adres'a: Pest'a strad'a lui Leopoldu (lipotutsza) nr. 5. r. II.

= Pap'a Piu IX. Domenica trecuta s'a serbatu la Rom'a, si pre aiurea prin beserile rom. catolice, cu multa solenitate aniversari'a de 50 de ani a preotiei Pontificelui romano. Va fi bine, la ocasiunea acestui jubileu, a insemnat cateva date din biograf'a Santitatei Sale Patriarcului. Piu IX. e acum in etate aprope de 77 de ani; s'a nascutu la 13. maiu 1792 in Sinigaglia, unu orasieu din statul bisericescu, si-si trage originea din famili'a contilor Mastai. Nainte se chiamá Ioane Maria conte Mastai-Feretti. La incepere amblă se intre in servitiul militariu, dar nu fu primiu din cauza sanetatei lui slabutie, si asiá se consacră chiamarei preotiesci. In anul 1810 veni la Roma spre a-si terminá studiile. Ceretă academ'a romana si se ocupă cu mare diliginta de ajutorarea seraciloru, mai alesu in spitalulu orfanalu numit Tata Giovanni (Tata Ioane, de la numele fundatorului, care a fostu zidariu.) In spitalulu acestu a ceditu abate Mastai prim'a liturgia in 11. aprilie 1819 candu a fostu toata dominec'a pasciloru. Cu o di nainte s'a fostu ierotonit. In anul 1823 se insoțí misiunei ce merse la Chile. Aici in lumea nouă erá mai gat'a se-si pérda vieti'a, căci plecandu pe una naia chilenica de la Valparaiso la Lima pe mare se aredici unu vifor greu si mai că derimă nai'a de stancă, de nu o ducea pescariul curagiosu Baco dupa multa truda in limanul de la Arica. In anul 1825 reintorse, si pap'a Leone XII. ilu denuină archiepiscopu in Spoleto (1827), sub Grigoriu XVI. deveni archiepiscopu in Imola (1832) si la anul 1840 fu cardinalu. La 16. Juliu 1846 fu alesu de papă si primă numele Piu IX. Elu e alu 259 papă, deca socotim pe apostolulu Petru de antaialu. Pasii lui primi pareau a promite era nouă; gubernarea si-o incepere cu una amnistie largă, si puse in aspectu reforme. Poporulu din Rom'a saltă de bucuria, Piu deveni objectul cultului la popor mai multu de catu ori care papă din trecutu. Incercările lui reformatrice cadiendu intr'unu timpu candu se areta in tota Europa a consciintia viua politica, castigara insemnatatea straordinaria nu numai pentru Roma si Italia, ci si pentru una parte mare a continentalui european. Reformele acestea nascuia miscamentul liberalu si natuinalu in tota Italia, dar numai de catu se intemplă schimbare amara. Veni anulu 1848 cu viforale lui, constitutiunea din martiu 1848 a fostu numai fortata, — si liberalulu ministeriu civil a fostu numai concesiun. Cumca a trebuitu intre astfelu de imprejurari se faca esperiintie triste, a fostu naturalu. Miscamintele poporului din noemvr. 1848, uciderea ministrului papal Rossi (15. noemvr.), ministerulu democraticu datu de si-

*) Sémemb ca ou cu ou cu necadiurile poporatiunei romane de prin cele latte tieri.

la în urmarea reșoalei din diu'a urmată, fe-
cera prepaștia mare între Piu IX. și intre li-
beralism. În 25. noiembrie fugă Piu IX. din
Roma la Gaeta. Episodul secură a domnirei
democratice din Roma se fină iute, în iulie
1849 ocupă Francii, după luptă ageră, România.
Piu s'a reintorsu abîi in 12. aprilie 1850 in
Roma, și reintroduse regimul vechi cu pu-
tine modificări. Între actele ecclastice ce
s'a introdus sub regimul său sunt de in-
semnatu: Dogma conceptiunei nemaculate,
(despre carea în biserica orientală n'a fostă
discușie, și prin urmăre neci o decisiune,
deși în multe rogatuni se gasescu cuvinte cari
în degeta doctrină acăstă), reactivarea ierar-
chiei în Anglia și Olandia; încheierea unei
multimi de concordate cu cele mai diferite
state din lume, cu Austria la anul 1855;
crearea nenumaratoru episcopii in lumea
vechia și nouă; canonisarea martirilor japo-
neni (1862); edarea enciclicei si silabului in 8.
decembrie 1864. Alocuția referitoră la ce-
stiunile religiose in Austria la 22. iunie 1868,
si conchiamarea conciliului ecumenic pe 8.
decembrie 1869 sunt cele din urma emanatiuni
ale lui Piu IX.

= Mai multe telegramme si unulu si in
"K. K." ni anuncia, că Maiestatile Sale inal-
tiatul imperatru si mare principe, dimpreuna
cu Maiestatea Sa imperatresă va vizită in lună
lui Maiu, Transilvania. Se va cercetă si Huned-
doră si pregatirile de călătorie se continuă.
Prin urmăre si romani vor bineveniți pe pa-
rintele de poporă, in care-si punu totă spe-
ranta si increderea sa, că nu-i va lasă atatu
de ignorati in vieti politica națională! —
(,Gazeta Transilv.“)

= Ministeriul ungurilor pentru
cultu si investiamente a recercat prin cer-
culari comitatele, ordinarietele si cetatile l.b.
reg. pentru compunerea inspectoratelor sco-
lastice precum le provede legea votată anu.

Socote si multiamite publice.

Multiamita publica. Societatea de
lectura a tonerimei romane din gimnasiul gr.
catolic român de Beiuș se sente indetorata
a aduce multiamita sincera tuturor acelor
domni, cari participand la balulu arangiatu
in 8 februarie c. n. a. c. in folosul bibliotecii
societății, au primindu invitatiuni, au bi-
nevoitu a contribui spre înaintarea culturii
naționali, si anume:

Andreiu Pappfalvay protop. 1 fl. Mihaiu
Veliciu 1 fl. Ioane Lepa 1 fl. Demetriu Ne-
greanu negotiatoriu 2 fl. 50 cr. Gerasimu Ma-
mutu 1 fl. Aureliu Suciu 1 fl. Petru Suciu 1 fl.
Petru Indriesiu 1 fl. Victoru Manu 1 fl. Ale-
sandru Campianu 80 cr. Nicolau Orosu 1 fl.
Vasilin Ciocanu notarin 2 fl. 50 cr. Franciscu
Szalay 2 fl. argintu; Stefanu Lazaru 1 fl. Ioane
Dudulescu 1 fl. Stefanu Achim 1 fl. Moise
Toma 1 fl. Ioane Bursu 1 fl. Ales. Stetiu 1 fl.
Ioane Blaga preotu 2 fl. 50 cr. N. Cristea 2 fl.
50 cr. Luc'a Pap 1 fl. Martinu Petrus silvan.
2 fl. Petru Manu 30 cr. Vasiliu Popu 1 fl.
Ioane Dudulescu 2 fl. 50 cr. Ioanu Erdély 3 fl.
Lazaru jun. 2 fl. 50 cr. Iacobu Péter 1 fl.
Georgiu Lazaru 1 fl. 50 cr. Demetriu Sel-
gianu 1 fl., Ioanu Borosiu 1 fl. Stefanu Szády
1 fl. Jánossy jun. 2 fl. Gavrilu Cosma 4 fl.
Ioanu Pantea 2 fl. 50 cr. Bolcasiu jun. 2 fl. 50
cr. Mihaiu Némét 2 fl. 50 cr. Ioanu Hadzsi 1 fl.
Moise Gutman 1 fl. Iosifu Popu advokatu do-
minalu 3 fl. Ludovicu Berei Buteanu 1 fl.
Contes'a An'a Porcia nascuta Popoviciu 5 fl.
Ilie Frentiu 3 fl. Ilie Pitutiu 2 fl. Ioanu Vasiu
advokatu 2 fl. Ignatiu Tisch 1 fl. Georgiu Ma-
rienescu prof. 1 fl. Dem. Horvatu cetatianu 1 fl.
Ioanu Pintér invetiatoriu 2 fl. 50 cr. Dionisiu
Bucescu 1 fl. Ioanu Barbulu prof. 1 fl. Mihaiu
Tisch 2 fl. Sam. Goldberger 1 fl. Simeonu
Bulcu prof. 1 fl. Sarok 1 fl. Carolu Órley 1 fl.
Horánek masinistu 3 fl. veduv'a Raszlavik 1 fl.
Alesandru Bozinteanu prof. 2 fl. Alesandru
Kristó 1 fl. Lengyel 1 fl. Bartos 2 fl. Paulu
Balázs prof. norm. 3 fl. Dionisu Nerbs 1 fl.
Franciscu Buder 2 fl. Ludovicu Zsigmond 1 fl.
Emilianu Jancsó 1 fl. Catarina Costa veduv'a 2 fl.
Alesandru Siposiu 1 fl. Alesandru Farkas pre-
tu 3 fl. Solich 2 fl. Ioanu Rojty 2 fl. 50 cr.
Hermina Wiedermann 1 fl. Mihaiu Mangra
preotu 2 fl. 50. Mihaiu Bandiciu prof. 2 fl.
Mihaiu Popoviciu perceptoru dominalu 3 fl.
Noise Niesiu prof. 1 fl. Alesandru Dragau

inspectoru-dominalu 5 fl. Ioane Popoviciu
preotu si Caltiunariu 5 fl. Mihaiu Coroiu no-
taru 3 fl. Carolu Popu 1 fl. Georgiu Borha
jude primariu 2 fl. Mihaiu Potoranu jun. 1 fl.
Vilhelmu Küchler 1 fl. Ignatiu Kohn 1 fl.
Petru Domsia jurasoru 2 fl. Augustinu Antal
profesoru 2 fl. Gerardu Véghsö advokatu 10 fl.
Alesandru Véghsö advokatu 10 fl. Parteniu
Cosma advokatu 2 fl. Vasiliu Codreniu Ig-
natu advoc. 1 fl. Iosifu Petrus 1 fl. Nicolau Popu
3 fl. Radoziner 1 fl. Ioanu Clintocu preotu 2 fl.
Barbusiu invetiatoriu 1 fl. Teodoru Kö-
váry diriginte gimnas. 3 fl. Augustinu Szen-
tiványi 1 fl. Demetriu Jancsó proprietariu 3 fl.
Petru Kardos junioru 1 fl. Simeonu Szabó
1 fl. Ambrosiu Cretiu advokatu 2 fl. Augustinu
Szabó jude orfanulu 2 fl. Ioanu Selagianu
prof. 2 fl. Végh 1 fl. 50 cr. vedova lui Georgiu
Marianu 2 fl. Ioanu Pap preotu in Holodu 2 fl.
Stefanu Virag conditoru a donatu o turta,
care s'a loteriatu si a adusu 17 fl. 20 cr. Din
loterierea unui revolveru alui Fr. Szalay a in-
cursu 15% din pretiu, 6 fl. Ludovicu Zsig-
mondu castigandu revolverul a donatu 5 fl.

Deci la casa s'a primitu 225 fl. 30 cr.

Dupa balu au incurstu de la

Marx diregatoriu pension 1 fl. —

Dsior'a Mari'a Dragau 2 fl. —

sum'a totala 228 fl. 30 cr.

Prin staruinița domnului preside alu co-
mitetului Ioanc Vasiliu au incurstu urmatōriile
sume de la Franciscu Benedek notariu 2 fl.
Vasiliu Siarcadi notariu 2 fl. Ioane Popoviciu
preotu in Baitia 1 fl. Prin Pascu Milu stud. in
Segedinu de la: a) Georgiu Liuba telegrafistu
1 fl. b) Masimu Popoviciu stud. 50 cr. c) Ge-
orgiu Grozescu stud. 50 cr. d) Pascu Milu
stud. 50 cr. e) Georgiu Bugariu stud. 50 cr.
Ioane Scăla protosilvanariu in Baitia 2 fl. La-
zaru Weisz arendatoriu in Vascou 2 fl. Prin
Demetriu Simai advoc. in Vascou: a) Vasiliu
Lazaru jude cureau 1 fl. b) Mihaiu Fehér
jurassoru 1 fl. c) Georgiu Horvatu advokatu 1 fl.
d) Demetriu Simai adv. 1 fl. Ioanu Pap pro-
prietariu in Beiusiu 8 fl. Prin Ioanu Cornea
preotu in Chisineu a) Sava Fercu jurassoru
2 fl. b) Franciscu Magyari notariu 1 fl. c) Io-
anu Cornea preotu 1 fl. Prin Amosu Francu
vicecomite in Zarandu a) Pater Pilmayer pre-
totu in Baia de Cris 1) Dr. Brendusianu adv.
2 fl. c) Dr. Iosifu Hodosiu vicecomite 2 fl. d)
Sigismundu Borlea protonotariu 1 fl. e) Ge-
orgiu Secula asesoru 1 fl. f) Ioanu Motiu as-
esoru 1 fl. g) Ioanu Francu prototiscalu 1 fl.
h) Teodoru Popa jude cerc. i) Tobia Mihal-
ovicu proprietariu 1 fl. j) Leone Piciu proto-
colistu 1 fl. k) Amosu Francu vicecomite 2 fl.
Ladislau Égetö notariu 1 fl. Prin Nicolau
Zigrea candidatu de advokatu in Orade a) Si-
meonu Bica protopopu 2 fl. b) Ioanu Fasie
advokatu 1 fl. c) Dionisu Poinariu notariu co-
mit. 1 fl. d) Georgiu Horvatu diaconu 1 fl.
Prin Iuliu Pappfalvay teologu in Vien'a de la
mai multi 2 fl. Prin Iosifu Szijj adv. in Oradea-
Mare a) Vasiliu Palotay vice archidiaconu 1 fl.
b) Stanislau Dezsö 1 fl. c) Iosifu Szijj 1 fl.
Prin Ioanu Tuducescu invetiatoriu in Lipova
a) Ioanu Tieranu protopopu 2 fl. 50 b) Ge-
orgiu Fogarasy advoc. 1 fl. c) Davidu P. Si-
monu comerciant 1 fl. d) Ioanu Tuducescu
1 fl. 50 cr. Prin Petru Suciu not. in Orla'a
a) Stefanu Popoviciu preotu 1 fl. b) Ioanu
Gyulányi 1 fl. c) Demetriu Popoviciu 1 fl.
d) Davidu Nicéra 1 fl. e) Chirilescu din Ké-
tegyház 1 fl. f) Ioanu Suciu in Socodoru 1 fl.
g) Simeonu Deseanu in Gy. Varsand 1 fl. h)
Vostinariu din Pilulu M. 1 fl. i) Petru Suciu 2 fl. 50 cr.
Prin Stefanu Biltiu canonie in Gherla de la
venerabilulu capitulu din Gherla 6 fl. Prin
Nicolau Hentiu notariu a) Constantiu Talos
jurassoru 1 fl. b) Ioanu V. Rusu medicu 1 fl.
Ioanu Miclutiș preotu 2 fl. d) Ilie Baltescu
notariu 1 fl. e) Nicolau Hentiu 2 fl. sum'a:
81 fl. 50 cr.

Adaugandu-se acăsta suma la cea de
mai nainte face venitulu brutu 309 fl. 80 cr.
v. a.

Spesele balului au fostu 90 fl. v. a.; deci
venitulu curatul destinat pentru biblioteca
societății de lectura e: 219 fl. 80 cr. v. a.

Numele acelor o. binefacatori, cari pri-
mindu bilete vor contribui de acă in colo spre
scopulu desfăștu se vor publica in acestu pre-
ciuțiu diurnal.

Beiușiu, 10 aprilie 1869.

In numele societății de lectura: Teodoru
Rosiu m. p. profesor, ca conducatorul alu
societății; — Augustinu Rubenescu m. p.
notariu corespund. (L. S.)

na acă, si adresandu catra prævenerabilul
Consistoriu aradanu incăci a le substerne.

Temisiöra, 26 martiu 1869.

Meletiu Dreghiciu m. p.
distr. Prot. si Insp. de scole

[2-3]

a Temisiörii.

Cursurile din 16 aprilie 1869 n. sér'a
(după arstare oficiale).

	bani	mar.
Imprumutele de statu:		
Dator'a statului 5% unif. interese in note	61.60	61.80
" " " " argintu	69.50	69.75
" " contributionali	98.75	99. —
" " nouă in argint	63.25	63.50
Cele in argint d. 1865 (in 500 franci)	—	—
" metalice in 41/2%	55. —	55.50
" " 4%	48. —	49.50
" " 3%	37. —	37.50
Efecte de loteria:		
Sortile de stat din 1864	122. —	122.20
" " 1860% in cele intregi	101. —	101.20
" " 1/4 separata	102. —	104.50
" " 4% din 1854	91. —	92. —
" " din 1839, 1/5	202. —	203. —
" bancosi de credet	163.00	166.50
societ. vapor. dumare cu 4%	97. —	97.50
imprum. princip. Salm	240 fl.	42.50 43. —
" princ. Clary	35. —	36. —
" cont. St. Genois	38.7	34. —
" princ. Windischgrätz	22.50	23. —
" cont. Waldestein	24.50	25. —
" Keglevich	17. —	17.50
Obligatiuni desarcinatore de pamentu:		
Cele din Ungaria	80.50	81. —
" Banatul tem.	79.00	79.50
" Bucovina	72. —	72.50
" Transilvania	74.75	75.25
Acțiuni:		
A bancosi naționali	725	727. —
" de credet	287	287.20
" contant	834	837. —
" anglo-austriace	314.50	315.50
A societate vapor. durar.	570	572. —
" " Lloydului	310	312. —
A drumul ferat de nord	230	230.20
" " stat	330.50	331.50
" " apus (Elizabeth)	185	185.50
" " sud	232	232.50
" " lauga Tisa	213.50	214.50
" Lemberg-Czernowitz-Jassy	186.50	187. —
" Transilvania	161	162. —
Bani:		
Galbenii imperatesci	5.84	5.85
Napoleond'ori	09.91	09.92
Friedrichsd'ori	10.30	10.40
Souverenii engl.	12.40	12.50
Imperialii russesci	—	—
" găntulu	121.75	122.25

Concursu.

Pe vacanța statu docentală din Pu-
stinișiu (Óregfalu) indiestrată cu emolumen-
tele anuale de: 100 fl. 1 jugu de gradina, 50
cubele de grău, 50 Z de sare, 100 Z de clisa,
12 Z lumini, 2 stangeni de lemn si cortelul
liberu se deschide Concursu pana in 3/15
mai a. c., pana candu doritorii de a cuprinde
acestu postu sunt avisati Recursurile loru pro-
vedinde cu estrasulu de botezu, cu adeverintile
despre sciintiele absolute, despre portarea sa
morală si politica, si despre servitiulu de pa-

Orarie eminente si bune.

DEPOSITULU DE ORARIE

avutu, renumițu de multi ani,

Viena, Stephansplatz nr. 6

in dosulu curtei lui Zwettli ofere alu seu depositu mare de totu felul de orarie, bine regulați
garantia pe unu anu, cu pretiului curentu. Pentru fie-care orariu regulat se da garantia in scrisu.

Orarie portative de Genf

cualitatea cea mai eminentă esamnata de c. r. imprimaria de bani.

Orarie pentru barbatu,	de auru:	